

Sammanfattning

I den här rapporten redovisas uppgifter om anskaffning av alkohol i befolkningen som helhet, 15 år och äldre, för perioden 2001–2016 och bland ungdomar mellan åren 2012 och 2016. Här sammanfattas resultaten från rapporten. De uppgivna mängderna är genomgående angivna i liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre.

Anskaffning av alkohol i befolkningen enligt Monitormätningarna

Den totala konsumtionen

- Den totala konsumtionen låg under 2016 på en något lägre nivå jämfört med både 2015 och 2014.
- Under 2016 uppgick konsumtionen till 9,04 liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre jämfört med 9,17 under 2015, vilket är en minskning med drygt 1 %.
- Skillnaden beror framförallt på en viss minskning av köp av smugglad alkohol i landet. Även den resandeförda alkoholen minskade.
- Under den senaste 10-årsperioden, mellan 2007 och 2016, har den totala konsumtionen minskat med 8 %.

De registrerade och oregistrerade delarna

- Under 2016 uppgick den registrerade delen av konsumtionen till 7,18 liter ren alkohol jämfört med 7,16 liter under 2015.
- Under den senaste 10-årsperioden har den registrerade delen ökat med 11 %.
- Den oregistrerade delen av konsumtionen uppgick under 2016 till 1,85 liter ren alkohol. Det är en minskning med 8 % jämfört med året innan.
- Under den senaste 10-årsperioden har den oregistrerade delen minskat med 21 %.
- Den registrerade andelen av den totala konsumtionen uppgick under 2016 till 79 % och den oregistrerade andelen till 21 % av konsumtionen.

Den registrerade konsumtionens olika delar

- Systembolagets försäljning var i stort sett på samma nivå under 2016 som året innan. Försäljningen uppgick till 5,71 liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre under 2016.
- Den långa trenden med en minskad folkölsförsäljning har planat ut under 2016 och 2015. Jämfört med åren 2013 och 2014 har det skett en viss ökning av försäljningen.
- Försäljningen på restauranger ligger på relativt stabila nivåer mätt i ren alkohol. Under 2016 ökade försäljningen med 2 % jämfört med året innan.

Källorna till den oregistrerade delen av konsumtionen

- Både resandeförseln och köp av smugglad alkohol i landet minskade under 2016 jämfört med året innan. Minskningen var 8 % för resandeförseln och köpen av smugglad alkohol minskade med 11 %.
- När det gäller hemtillverkningen så skedde en viss minskning av öltillverkningen under 2016. Mätt i ren alkohol var öl- och vintillverkningen ungefär lika stora. Både öl och vintillverkningen är var för sig större än hemtillverkning av sprit.
- Hembränningen av sprit uppgick under 2016 till en tredjedel av de volymer som tillverkades under början av 00-talet.
- Köp via internet uppgick till 0,12 liter under 2016, vilket är en ökning jämfört med 2015 då den låg på 0,10 liter.

De olika källornas andelar av totalkonsumtionen

- De olika källornas andelar av den totala konsumtionen var under 2016 följande: Systembolaget 63,2 %, resandeförsel 12,5 %, restauranger 10,8 %, folköl 5,5 %, köp av smugglad alkohol 4,9 %, hemtillverkning 1,8 % och internet 1,3 %.

Dryckernas andelar av den totala konsumtionen

- Mellan åren 2015 och 2016 skedde vissa mindre förändringarna i dryckernas andelar av totalkonsumtionen. Vin- och starkölsandelarna ökade något samtidigt som spritandelen minskade. Under 2016 stod vinet för den största andelen med 41,6 %, följt av starköl 30,7 %, sprit 20,7 %, folköl 5,5 % och cider (inklusive så kallad "alko-läsk") med 1,4 %.

Skolungdomars anskaffning av alkohol

I studien om skolelevernas anskaffning av alkohol har fokus legat på ursprunget till den alkohol som ungdomarna uppger att de dricker med en uppdelning på registrerade respektive oregistrerade anskaffningskällor. Med registrerade källor åsyftas här alkohol från Systembolaget, restauranger och livsmedelshandeln (folköl) och med oregistrerade menas exempelvis insmugglad, privatinförd eller hemtillverkad alkohol.

- Den totala volymen konsumerad alkohol har sjunkit väsentligt bland skolelever i årskurs 9 och gymnasiet år 2 under åren 2012–2016 (med ca 50 respektive 35 %, mätt i liter ren alkohol).
- Det är framförallt den registrerade delen av konsumtionen som uppvisar en minskning. Den oregistrerade konsumtionen har varit relativt stabil under perioden.
- Andelen oregistrerad alkohol av ungdomarnas konsumtion (främst smugglad alkohol) har således ökat medan andelen som kommer från registrerade källor (främst Systembolaget) minskat under perioden 2012–2016.
- Den alkohol från Systembolaget som ungdomar under 20 år dricker har dock införskaffats indirekt via exempelvis kompisar och syskon eller andra personer som är 20 år fyllda.
- Under hela femårsperioden 2012–2016 är dock andelen alkohol från de registrerade källorna större än från de oregistrerade källorna.

- Andelen oregistrerad alkohol är större bland pojkar än bland flickor i såväl årskurs 9 som i gymnasiets år 2.
- När man tar hänsyn till att de som dricker smugglad alkohol dricker mer än övriga, var emellertid den oregistrerade andelen större än den registrerade bland flickorna i årskurs 9 under 2016.
- Bland skoleleverna är andelen alkohol som kommer från oregistrerade källor större jämfört med befolkningen som helhet. Andelen oregistrerade källor är allra störst bland eleverna i årskurs 9.
- Sedan 2014 har i stort sett ingen (0,1 %) person under 20 år som deltagit i Monitor-mätningarna uppgett att de själva köpt alkohol på Systembolaget under de senaste 30 dagarna.